

« zurück blättern vor »

KOBIEL subst. f., ab 1398; auch *kobiela*. **1)** ‘runder, geflochtener Korb mit Deckel, Tasche aus Flechtwerk’ – ‘okrągły, wyplatany kosz z pokrywą, pleciona torba’: 1399 Lek II 2420, SSNO *Norinbergowa cum Kobil... idem Kobel*. o 1496–1497 WarschPozn I 435, STP *Za kobiele 2 1/2 grossos*. o (†ca.1529) 1578 BierEz C, SPXVI *Miły bráćie przeday nam źiela / Coby byłá pełna kobiela*. o 1535 MiechGlab [90], SPXVI *Stawiali też przy onych ogniškach pudła abo kobiele tyczące w których kładli karmie*. o (1570) 1961 InwMieszcz nr 159, SPXVI *łóże 1, oszczep 1, kobiel [!] z listami i stolec 1*. o 1624 Falibogowski IT, NKPP *Tak mię to boli i dotyka, jakoby rak z kobieli wypadł*. o (1690–1695) Mitte 18.Jh. SłPas 114r *Jako raka z kobieli wypuścić*. o (†1696) 1728 Pot.Arg. 732, L *Żywoť ludzki trafunków rozlicznych *kobiela*. o 1697 Bratk.O 4, L *Trudno wycięty z wody pływać rybie, J ty w kobieli nie urośniesz grzybie*. o [LBel.] 1780 Włodek Sł, MAY *Kobiel – kobiatka*. – (SŁA), STP, SPXVI, CN, TR, L, SWIL, SW, DOR (daw. gw.). **2)** ‘sackartiges Fischernetz’ – ‘workowata sieć rybacka’: [hapax] 1568 RejZwierc 19v, SPXVI *Bo wnet tępego á boiáźliwego wżrzyysz gđj co chce poważnego mowić áłścić on piętą wierć / pálce skubie / brodę muszczę / pojtawki ftroi / rzkomo fzepluni / vmizga fte iáko czápłá w kobieli*. – (SŁA), SPXVI. **3)** ‘äußere Rundung eines Bogens (z.B. beim Mond)’ – ‘zewnętrzna wypukłość okręgu (np. księżyca)’: 1624 CiachPrzyp 14 nlb, SP17 *Zátrzymanie y zwárzenie kobieli [...] fpodkowi żołądkowemu przynależne*. o (†1696) 1728 Pot.Arg. 469, L *Wiszą żagle; zkąd tylko Zefir kotowrotem kinie, Czyniąc anfrakty, odmie i kobiele*. o 1776 Dudz 41, MAY *Kobiela co leży – ftroną wypukłą ku górze*. o [LBel.] 1780 Włodek Sł, MAY *Kfieżyca kobiel – kfieżyca nowego albo uftaiącego okrąg*. – (SŁA), TR, L, SWIL, SW (stp.) sowie BAN. o **Var:** *kobiel* subst. f., (1565) 1961–1962 LustrMalb 140, SPXVI – (SŁA), STP, SPXVI, CN, TR, L, SWIL, SW, DOR (daw. gw.); *kobiela* subst. f., (†ca.1529) 1578 BierEz C, SPXVI – STP, SPXVI, TR, L, SW (gw.) sowie BAN. o **Etym:** **1)** mhd. *kobel* subst. m., ‘Kasten’, LEX, nur für Inh. 1. **2)** mhd. *kober* subst. m., ‘Korb, Tasche’, LEX, nur für Inh. . **3)** nhd. *Kober, Koben* subst. m., ‘Fischreuse’, GRI, nur für Inh. 2. o **Der:** *kobiatka* subst. f., (1398) 1884–1886 Krak nr CCLVIII, SSNO *Jan Kobyalca de Olpicz*. o 1532 BartBydg 152, SPXVI o (1935) 1956 Kossak Z.Krzyż. I/II 19, DOR, zuerst geb. CN, nur für Inh. 1; *kobielić (się)* v. imp., ‘halbrund machen; sich bauschen (von Kleidern)’, 1776 Dudz 41, MAY, zuerst geb. CN, nur für Inh. 3; *kobielisty* adj., ‘halbrund; bauschig’, [hapax] 1776 Dudz 41, MAY, zuerst geb. CN, nur für Inh. 3; *kobielne* subst. n., ‘Hauptgesims einer Säulenordnung’, zuerst geb. TR, nur für Inh. 3. ❖ Das Wort wurde durch die Ableitung *kobiatka* verdrängt; bereits TROTZ hat

einen getrennten Eintrag dafür, BANDTKE bucht nur *kobiatka*, LINDE hat es an erster Stelle (und die wenigen Belege für *kobiel* darunter). *Kobiel* ‘Korb; Beutel, Sack (*torba*)’ ist mundartlich vereinzelt aus drei Randgebieten belegt: im Südkaschubischen, östlich und südlich von Teschen und südlich von Sandomierz; für ‘Mond im letzten Viertel’ (vgl. Inhalt 3) existieren Belege in zwei Punkten des letztgenannten Gebietes (MAGP III 1, 123 und 2, 81–84). Auffallend ist die Ableitung *kobiatka* mit der Alternation /-’e-/: /-’a-/ wie in den nicht entlehnten Wörtern vom Typ *biel*: *biały*.

« zurück blättern vor »